

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE’DE KONARGÖÇER
ARAŞTIRMALARI

 DAVUT ŞAHBAZ*

 10.53718/gttad.1185596

ÖZ

Ülkemizde konargöçer araştırmalarının temelinde bu zümrelerin iktisadi, sosyal, kültürel ve dinî durumlarının ortaya çıkarılmak istenmesi yatmaktadır. Bu itibarla pek çok tarihçi konargöçer teşekküllerin milli tarihimizdeki yerini tespit etmeye çalışmıştır. Farklı alanlardan uzmanlar interdisipliner bir yaklaşımla tarihten sosyolojiye, edebiyattan, müziğe Anadolu’da konargöçer Türk kültürünün izlerini sürmüşlerdir. Türkiye’de konargöçer araştırmalarını arşiv ve saha çalışmaları olarak iki temel grupta tetkik etmek mümkündür. Bu bağlamda araştırmacılara birinci elden kaynaklar ile arşiv vesikalari rehberlik ederken, alan araştırmaları da Yörüklerin ve Türkmenlerin somut olmayan kültürel miraslarının ortaya koyulmasında önemli bir yere sahiptir. Kaynak ve arşiv vesikalarının fazlalığı araştırmaların kahir ekseriyetinin Osmanlı dönemine kaymasına neden olmuştur. Dolayısıyla zikredilen döneme ait pek çok çalışma bulunmakla birlikte özellikle tahrir defterleri esas alınmak suretiyle yapılan çalışmalarda teşkilat, coğrafya, yerleşme/iskân, nüfus ve vergiler ele alınmıştır. Öte yandan Türkiye’deki tarih yazımının konargöçerleri hangi saiklerle ele aldığı merak konusudur. Bu bağlamda Osmanlı kır hayatının en önemli unsurlarından biri olan konargöçerlerin sosyal ve kültürel hayatlarına dair çalışmaların ortaya çıkmasında, birden fazla faktörün etkili olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki, İkinci Meşrutiyet’le zirveye çıkan Türkçülük akımının etkisiyle kaleme alınan milli tarih yazımıdır. Nitekim Oğuz boylarına dair bilgi veren ana kaynakların tercümeleleri bu dönemde yapılmıştır. Osmanlı’nın son döneminde başlayan ve Cumhuriyet’le birlikte somut hale bürünen Türkçülük ikliminde Anadolu’yu Türk yurdu haline getiren Türkmenlerin tarihlerine dair *Dede Korkut Destanı*, *Oğuz Kağan Destanı*, *Divanü Lugati’t-Türk*, *Şecere-i Terakime*, *Şecere-i Türk* gibi kaynak eserler Türkçeye çevrilmiştir. Ayrıca araştırmacılar ilk kez konargöçerlerle ilgili arşiv belgelerini kullanırken, sosyolojik ve etnolojik çalışmalar da bu dönemde yapılmıştır. İkinci faktör ise Fransız Annales Okulu’nun öncülüğünde gelişen toplumcu tarih anlayışıdır ki, bu anlayışla birlikte Türkiye’de toplumsal, ekonomik ve kültürel konulara daha ağırlık verilmeye başlanmıştır. Zikredilen ekolle birlikte konargöçerler, tarih biliminin yanı sıra sosyoloji, edebiyat, dilbilimi, folklor, güzel sanatlar ve sağlık gibi alanların konuları arasına girmiştir. Bu makalede, konargöçer araştırmaları Teşekkül, İhtisas ve Tafsilat dönemleri olmak üzere üç safhaya ayrılmıştır. Teşekkül dönemi 1900-1950’li yıllarını kapsarken, İhtisas dönemi 1950’lerden 1990’lı yıllara kadar gelmektedir. İhtisas döneminde genellikle bu alanda otorite olmuş bilim insanlarının çalışmalarına yer verilmiştir. 1990’lı yıllardan 2020’li yıllara kadarki zaman dilimi ise Tafsilat dönemi olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde konargöçer gruplar genellikle interdisipliner bir yaklaşımla tarihten edebiyatta, müzikten, sağlığa kadar pek çok alanda ele alınmaya başlanmıştır. Ayrıca zikredilen dönemde ön plana çıkan alan araştırmaları Yörük ve Türkmenlerin kaybolmaya yüz tutmuş kültürel varlıklarının ortaya çıkarılmasında mühim bir rol oynamaktadır. Yukarıdaki verilerden hareketle yapılan çalışmada, Türkiye’de konargöçerlere yönelik araştırmaların bir envanteri çıkartılarak, adı geçen alana ilgi duyan insanlara referans olması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konargöçer, Yörük, Türkmen, Annales, Milli Tarih Yazımı.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANALIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

NOMAD STUDIES IN TURKEY AT THE AXIS OF NATIONAL AND COLLECTIVIST HISTORIOGRAPHY

ABSTRACT

The nomadic studies aim to reveal the economic, social, life and religious conditions of such groups. In this respect, many historians have tried to determine the place of nomadic organizations in our national history. Experts from different fields traced the nomadic Turkish culture in Anatolia, from history to sociology, and from literature to music, with an interdisciplinary approach. It is possible to examine nomadic studies in Turkey in two basic groups as archive and field studies. In this context, while first-hand sources and archival documents guide the researchers, field studies have an important place in revealing the intangible cultural heritage of the Yoruks and Turkmens. The abundance of sources and archive documents caused the overwhelming majority of the researches to shift to the Ottoman period. Therefore, although there are many studies belonging to the mentioned period, organization, geography, settling/settlement, population and taxes are discussed in studies carried out especially on the basis of tahrir registers. On the other hand, it is a matter of curiosity with what motives the historiography in Turkey deals with the nomads. In this context, it is thought that more than one factor is effective in the emergence of studies on the social and cultural life of nomads. One of the most important elements of Ottoman rural life. The first of these is the national historiography, which was written under the influence of the Turkism movement, which reached its peak with the Second Constitutional Monarchy. As a matter of fact, the translations of the main sources giving information about the Oghuz tribes were made in this period. Therefore, *Dede Korkut Epic*, *Oguz Kagan Epic*, *Divanü Lugati't-Türk*, *Şecer-i Terakime*, *Şecer-i Türk* are about the history of Turkmens who made Anatolia a Turkish homeland in the Turkism current that started in the last period of the Ottoman Empire and reached its peak with the Republic. Source works such as Turkish have been translated into Turkish. In addition, while researchers used archival documents about nomads for the first time, sociological and ethnological studies were also carried out in this period. The second factor is the collective understanding of history that developed under the leadership of the French Annales School, and with this understanding, social, economic and cultural issues in Turkey began to be given more weight. Along with the aforementioned school, nomads became one of the subjects of fields such as sociology, literature, linguistics, folklore, fine arts and health, as well as history science. Therefore, in this article, nomadic studies are divided into three phases, namely the Establishment, Specialization and Detailing periods. While the establishment period covers the years 1900-1950, the specialization period comes from the 1950s to the 1990s. During the specialization period, the studies of scientists who were authorities in this field were generally included. The time period from the 1990s to the 2020s is called the detailing period. In this period, nomadic groups began to be dealt with in many areas from history to literature, from music to health, generally with an interdisciplinary approach. In addition, the field studies that came to the fore in the mentioned period play an important role in revealing the cultural assets of the Yoruks and Turkmens, which are about to disappear. In this context, in the study based on the above data, it is aimed to make an inventory of the researches on nomads in Turkey and to be a reference for people who are interested in the mentioned field.

Keywords: Nomad, Yoruk, Turkmen, Annales, National Historiography.

GİRİŞ

Eski çağlardan günümüze Türklerin temel hayat felsefesini oluşturan konargöçerlik, İç Asya'dan Anadolu'ya devam eden bir olgu olarak karşımıza çıkar. Bu olgu, genel itibariyle temel iktisadi faaliyetlerin hayvancılığa dayandığı Oğuz boylarına mensup Yörük ve Türkmenlerin, belli bir nizam çerçevesinde yaylak ve kışlak arasında gidip gelmeleri olarak tanımlanır.¹ 10. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya gelen Oğuz boylarının bir kısmı yerleşik hayata geçerken, bir kısmı da göçer yaşamlarına devam etmişlerdir. Burada yerleşikliğe geçenler Türk, göçer hayata devam edenler ise Yörük ya da Türkmen olarak nitelendirilmişlerdir.² Anadolu'da il/ulus çatısı altında boy, aşiret, cemaat, oymak, bölük, tir, mahalle ve oba gibi birimlere ayrılan Yörükler ve Türkmenler ya da daha geniş bir adlandırmayla konargöçerler,³ 10. yüzyıldan yakın dönemlere kadar Anadolu kır hayatının önemli bir unsurunu teşkil etmişlerdir. Buna göre Sivas'tan Eskişehir'e uzanan coğrafyada Ulu Yörükler, Ankara civarında Ankara Yörükleri, Sivas'ın güney kesimlerinde Yeni İl Türkmenleri, Yozgat ve çevresinde Bozok Türkmenleri, Maraş yöresinde Dulkadirliiler, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Bozuluslar, Konya sahasında Atçeken Oymakları, Batı Anadolu'da Karakoyunlular, İçel civarında Bozdoğan Yörükleri, Halep bölgesinde ise Halep Türkmenleri mevcut idi. Kimi konargöçerler, buldukları coğrafi sahanın ismiyle anılırken, kimileri de tabi oldukları iktisadi ünitenin

¹ Mehmet Ak, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, TTK, Ankara 2015, s. 11.

² Üçler Bulduk, *Sosyal Yaşayış, Konargöçerlik ve Etnisite*, *Uyan Türkiyem II. Yörük-Türkmen Büyük Kurultayı ve Bilim Şenliği* (3-4 Mayıs), Ankara 2008, s. 216, 223; Tufan Gündüz, *Bozkırın Efendileri*, Yedi Tepe Yayınları, İstanbul 2012, s. 46.

³ Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK, Ankara 2014, s. 21; Sadullah Gülten, *Atayurttan Anayurda Yörükler*, Gece Kitaplığı, Ankara 2016, s. 61-68.

adıyla anılmaktaydı. Ayrıca bey ve kethüda isimlerinin yanı sıra yaptıkları işlerle de anılan çok sayıda konargöçer taife yer almaktadır.⁴

Konargöçerlerin neden bu hayat tarzında ısrar ettiklerini onların tarihi ve kültürel kodlarında aramak gerekir. Çünkü onların düşüncelerinde yerleşik kültürün konargöçer fatihini fethedeceği inancı yatmaktadır. Zira Göktürk yazıtlarında siyasi varoluşun ancak bozkır hayat tarzını devam ettirmekle mümkün olacağı belirtilerek ovaya konmanın yok olmak anlamına geldiği ifade edilmiştir. Yerleşik kültür içerisinde kaybolma korkusu Cengiz yasalarında da yansımış ve Moğollar hep şehirlerden uzak tutulmuştur. Ayrıca Osman Bey'in "Merhum Kara Osman (Akkoyunlu) dahi sürekli bu öğüdü oğullarına verir imiş; olmayınız oturak! Ohunuz ki beylik, Türkmenlik ve Yörüklük edenlere kalur" şeklindeki öğüdü⁵, yine kültürümüzdeki *dikme bağ bağlanırsın, ekme ekin eğlenirsin, çek deveyi gütt koyunu, bir gün olur beylenirsin atasözü* bu hayat tarzının devam ettirilmesi gerektiğinin bir işaretidir. Bunlara ilaveten konar-göçerler yerleşikliğe geçmeleri Yörüklükten çıkmakla itham ederek onları yatuk yani tembel diye küçümsemişlerdir.⁶

Yaşam tarzları itibarıyla yerleşiklerden ayrılan konargöçerler, her zaman araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Nitekim Yüksek Öğretim Kurumu'nun tez merkezinde *Konargöçer, Yörük, Türkmen ve Aşiret* kelimeleriyle basit bir arama yapıldığında yaklaşık otuz doktora, yüz altı yüksek lisans tezine rastlanmaktadır. Bunların büyük bölümü tarih olmak üzere dil bilim, edebiyat, halk bilimi, sosyoloji, psikoloji, din, müzik, eğitim öğretim, el sanatları (dokuma), güzel sanatlar, coğrafya, mutfak ve yemek kültürü, mimarlık, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanlarıyla ilgilidir.⁷ Çalışmalar gösteriyor ki konargöçerlere dair hemen hemen her alanda bir araştırma yapılmış ve onların sosyo-kültürel yapıları ortaya koyulmuştur. Yine çeşitli üniversitelerde Yörük/Türkmen araştırma merkezleri kurulurken,⁸ aynı zamanda onların tarihlerine dair dersler de okutulmaktadır. Ayrıca bazı kurumların öncülüğünde gerçekleştirilen sempozyumlar ile de Yörük ve Türkmenlerin tarihi ve etnografik önemleri daha görünür hale getirilmektedir. Bu çalışmaların Türk kültürünü anlama ve anlamlandırma bakımından ne kadar önemli olduğunu M. Fuat Köprülü şu sözlerle ifade etmiştir.⁹

"Anadolu'nun bazı bölgelerinde kısmen göçebe hayatı geçiren ve kısmen toprağa yerleşmekle birlikte, hala eski aşiret geleneklerini koruyan Türkmenler hakkındaki bilgimiz, yok denecek kadar azdır. Hâlbuki yalnız memleketimizin bugünkü halini öğrenmek için değil, Türk tarihine ait birçok meseleleri daha iyi anlayabilmek için de bunlar hakkında etnografik tetkiklere şiddetle ihtiyaç vardır. Bazı batı tetkikçileri tarafından bu hususta yapılmış çok hudutlu ve çok yanlış birtakım tetkiklerin bile ilim âleminde nasıl büyük bir ilgi ile karşılandığı düşünülürse, Anadolu'da yaşayan genç araştırmacılarımızın bu meseleler üzerinde çalışmayı neden bu kadar ihmal ettikleri anlaşılır."

1. Türkiye'de Konargöçer Araştırmalarının Tarihi Seyri

Ülkemizde konargöçer araştırmalarının temelinde bu zümrelerin iktisadi, sosyal, kültürel ve dinî durumlarının ortaya çıkarılmak istenmesi yatmaktadır. Bu itibarla pek çok tarihçi konargöçer teşekküllerinin millî tarihimizdeki yerini tespit etmeye çalışmıştır. Özellikle tahrir defterleri esas alınmak suretiyle yapılan çalışmalarda teşkilat, coğrafya, yerleşme/iskân, nüfus ve vergiler ele alınmıştır. Bu eserlerde ilk olarak Yörük/Türkmen kavramları üzerinde durulmuştur. Ayrıca bunların devletle veya yerleşiklerle olan ilişkileri, idari ve hukuki nizamları gibi konular da işlenmiştir. Diğer yandan yapılan çalışmalarda konargöçer grupların şehir ve köylerin şenlendirilmesinde ne kadar önemli oldukları, ekonomik bakımdan hayvancılığın yanında dokuma, deri gibi ürünlerin tedarikçisi olmaları onları ayrı bir yere konumlandırmaktadır. Konargöçer hayatın yok olmaya yüz tuttuğu günümüzde araştırmacılar, yerel alan araştırmalarına yönelerek Yörük ve Türkmenlerin kültürel envanterini ortaya koymaktadırlar. Bu çalışmalarda Anadolu göçerliğinin genellikle Asyatik bir özellik taşıdığı ve Türklere özgü bir miras olduğu vurgulanmıştır. Bu anlayışın aksine bazı araştırmalarda konargöçerlik kavramının temelde bir geçim biçimi olduğu, dolayısıyla da bu geçim biçimini mümkün kılabilecek bütün coğrafyalarda da bu kavramın var olabileceği görüşü ileri sürülmüştür.¹⁰ Netice itibarıyla konargöçer araştırmaları bir tasnife tabi tutulursa 1900-1950 yılları Teşekkül, 1950-1990 yılları İhtisas, 1990-2021 yılları Tafsilat dönemi olarak ayrılabilir.

⁴ İlhan Şahin, *Konar Göçerler*, Eren Yayınları, İstanbul 2006, s. 145-127, 186-200.

⁵ Abdullah Gündoğdu, "Bozkırın Egemenlik Anlayışı", *Kafalı Armağanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s. 130, 131.

⁶ "Tenbele yatuk kişi denir. Oğuzlardan bir takımları vardır ki şehirlerden dışarıya çıkmazlar, savaşa yapmazlar. Onun için bunlara yatuk denir." Kâşgarlı Mahmud, *Divanü Lugati't-Türk*, C. 3, çev. Besim Atalay, TTK, Ankara 1985, s. 14, 15.

⁷ Bkz. Tablo1, 2.

⁸ Akdeniz Üniversitesi, Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Mersin Üniversitesi Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yörük/Türkmen Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Muğla Sıtkı Koçma Üniversitesi Yörük/Türkmen Tarihi ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Teke Yöresi ve Yörük Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi.

⁹ Ali Rıza Yalman, *Cenüpta Türkmen Oymakları I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1947, s. IX.

¹⁰ Suavi Aydın, "Tarihsel Oğuz Aşiret Grupları Bağlamında Konargöçerlik ve Aşiret Sorunu", *Oğuzlar 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyum Bildirileri*, Ed. Tufan Gündüz, Mikail Cengiz, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara 2015, s. 587.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

1.1 Teşekkül Dönemi

Teşekkül dönemi, 1900'lü yılların başından 1950'lere kadar bir zaman dilimini kapsamaktadır. Nitekim Türkiye'de Oğuz boylarının yer aldığı eserlere yönelik ilk çalışmalar, Osmanlı'nın son dönemlerinde başlamış, Cumhuriyet'le birlikte devam etmiştir. Bu dönemlerde konargöçer araştırmalara, milli tarih anlayışının etkisi oldukça fazladır. 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı müverrihleri İslam tarih yazıcılığının etkisinde şehname, gazavatname, menakıpname, vakayiname, teşkilat tarihi, coğrafya, biyografi ve seyahatname gibi eserler vermiştir.¹¹ Tanzimat döneminde ise birinci elden kaynakları eleştirel bir dille kaleme alan Ahmet Cevdet Paşa, ülkemizde modern tarih yazıcılığının ilk örneklerini meydana getirmiştir. Öte yandan Türk tarihçiliğinin tam bir akademik hüviyete kavuşması ise II. meşrutiyet döneminden sonra başlar.¹² Bu anlamda modern metotlarla bir Osmanlı tarihi yazılması için Tarih-i Osmani Encümeni (1909) kurulmuştur.¹³ II. Meşrutiyetle birlikte yönetime geçen İttihad ve Terakki Partisi siyasetlerini Türkçü ve milliyetçi bir zemin üzerine kurduklarından, bu dönemki tarihçilik de Türk kavramı etrafında şekillenmiştir. Dolayısıyla bu siyasetin etkisiyle düşünce ve kültür sahasına ilişkin milli bir süreç başlamıştır. Türkçülük düşüncesinin kurumsal nitelik kazanmasında büyük rol oynayan Türk Ocakları ve onun yayın organı Türk Yurdu dergisi Orta Asya'dan başlatılan milli bir tarih anlayışının gelişmesinde bir okul vazifesi görmüştür.¹⁴

Türk Milliyetçiliği fikri II. Meşrutiyetten sonra Cumhuriyet dönemini de etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Bu dönemde İslam ve hanedan merkezli bir tarih anlayışından çok modern tarih metotlarının kullanıldığı İslam öncesi Türk tarihini konu alan bir tarih yazımı söz konusudur.¹⁵ Türkçülüğün ideolojik alt yapısını hazırlayan Ziya Gökalp, M. Fuat Köprülü, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, Zeki Velidi Togan gibi isimler bu konuda büyük katkılar sağlamışlardır. Nitekim Osmanlı'nın son döneminde bu kişilerin dillendirdikleri Türkçü fikirler, Cumhuriyet döneminde uygulamaya konulmuştur.¹⁶ Atatürk, Türk milletini din merkezli bir yapıdan modern bir millete geçişini hızlandırmak için, Türk tarihinin yeni bir perspektifle incelenmesini ve Türk tarihinin gerçeklerinin ortaya çıkartılmasını arzulamıştır.¹⁷ Bu sebeple Türk Tarih Kurumu, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi gibi kurumları oluşturarak akademik tarih çalışmalarının önünü açmıştır.¹⁸ Dolayısıyla Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan ve Cumhuriyet'le birlikte somut hale bürünen Türkçülük ikliminde Anadolu'yu Türk yurdu haline getiren Oğuzların tarihlerine dair *Dede Korkut Destanı*, *Oğuz Kağan Destanı*, *Divan-ı Lügat-tit-Türk*, *Şecer-i Terakime*, *Şecer-i Türk* gibi kaynak eserler Türkçeye çevrilmiştir.

Bu dönemdeki çalışmaların genel karakteri, milli duygularla Oğuzların boy ve teşkilatlarına dair ana kaynakların Türkçeye çevrilmesi şeklindedir. Ayrıca araştırmacılar ilk kez konargöçerlerle ilgili arşiv belgelerini kullanırken, sosyolojik ve etnolojik çalışmalar da bu dönemde yapılmıştır. 10 ve 11. yüzyıl veya daha öncesinde Oğuzların mücadelelerinin anlatıldığı hikâyelerden oluşan *Dede Korkut Destanı*, Orta Asya'dan Azerbaycan'a oradan Doğu Anadolu'ya kadar geniş bir alanı kapsar. Konularını aşk, savaş, kahramanlık, yiğitlik gibi kavramlardan alan destan, 15. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Eserin orijinal adı ise *Kitab-ı Dede Korkut Ala Lisan-ı Taife-i Oğuzan* yani *Oğuzların Diliyle Dede Korkut Kitabı*'dir. Biri Almanya Dresden'de diğeri Vatikan'da olmak üzere iki nüshası bulunan eseri, ilk olarak Kilisli Rıfat (Bilge) Almanya'daki nüshadan yola çıkarak 1916 yılında Türkçeye kazandırmıştır.¹⁹ İkinci meşrutiyetin ilan edildiği yıllarda Ali Emiri tarafından İstanbul'da bulunan *Divanü Lügati't-Türk* ise ilk olarak aynı kişi tarafından 1917-19 yıllarında Arap harfleriyle yayınlamıştır. Yazıldığı tarihte ilgili tartışmalar olsa da Kaşgarlı Mahmud eserine (25 Ocak) 1072'de başlamış, (10 Şubat) 1074'te bitirmiştir. Türk dilinin ilk sözlüğü unvanın taşıyan eser, aynı zamanda çeşitli boylar arasından derlenmiş bir ağızlar sözlüğü niteliğindedir. *Divanü Lügati't-Türk* kişi ve boy isimlerinin yer aldığı bir kaynak olmasının yanında gramer, coğrafya, mitoloji, folklor, halk edebiyatı kitabı olarak da değerlendirilmektedir. Eserde Türk boylarının çeşitli gruplara ayrıldığını ve bu grupların sayısının bilinmesinin imkânsız olduğunu söyleyen yazar, burada sadece ana boylara değinirken, Oğuzların ise bütün boy adları ve damgalarıyla birlikte ayrıntılı bir biçimde yer vermiştir.²⁰

¹¹ Büşra Ersanlı, *İktidar ve Tarih Türkiye'de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu 1929-1937*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 47-53; Necdet Hayta, Uğur Ünal "Modernleşme Döneminde Osmanlı Tarih Yazıcılığı", *Türkiye'de Tarih Yazımı*, Ed. Vahdetin Enin, Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2013, s. 137.

¹² İbrahim Hakkı Öztürk, "Bilimsel (Modern) Tarihten Parçalanmış Postmodern Tarihe" *Tarih Nasıl Yazılır Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji*, Ed. Ahmet Şimşek, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2015, s. 48-52.

¹³ Kurucu Üyeler: Abdurrahman Şeref, Ahmet Midhat, İskender Hoci, Efdaleddin, Diran Kilikyan, Zühdi, Ali Seydi, Karolidi, Mehmed Arif, Necip Asım, muavin üyeler Ali Emiri Efendi, Tefvik Paşa, Halil Edhem, Savfet, Süleyman Nazif, Arif Paşa, Osman Ferid, Faik Reşad, Mehmed Galib, Musa Kazım ve Mistadikidis'tir. Halil İnalçık, "Türkiye'de Modern Tarihin Kurucuları", *Türkiye'de Tarih Yazımı*, Ed. Vahdetin Enin, Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2013, s. 179-181.

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Şimşek, Ali Satan, *Milli Tarihin İnşası*, Yazıgen Yayınları, İstanbul 2017, s. 18; Ersanlı, *age*, s. 47 vd.

¹⁵ Mehmet Öz, "Tarih ve Tarihçiliğimiz Üzerine Bazı Düşünceler", *Muhafazakâr Düşünce*, C. 2, S.7, 2016, s.72.

¹⁶ Şimşek, *Milli Tarihin İnşası*, s. 19, 20.

¹⁷ İnalçık, "Modern Türk Tarihçiliği Üzerine Notlar", *Makaleler II*, Doğubatu Yayınları, Ankara 2008, s. 292, 293.

¹⁸ Öztürk, *agm*, s. 48-52.

¹⁹ Orhan Şahin Gökyay, "Dede Korkut", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 9, İstanbul 1994, s. 77-80.

²⁰ Mustafa S. Kaçalın, "Divanü Lügati't-Türk" *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 9, İstanbul 1994, s. 446-449.

Oğuzların teşkilat yapılarına dair bilgi veren en önemli kaynaklardan *Oğuz Kağan Destanı*'nin biri Uygurca diğeri Farsça olmak üzere iki varyantı vardır. İlhanlılar döneminde yazılmış bu destanlarda Oğuz Kağan'ın fetihleri ile onun neslinden gelen Bozok (Kün, Ay, Yıldız) ve Üçoklara (Gök, Dağ, Deniz) dair bilgiler verilmektedir. Oğuz Kağan Destanı'nın Farsça varyantı Reşidüddin Fazlullah tarafından kaleme alınmıştır. Bu eserde yirmi dört boya dair izahlar Kaşgarlı Mahmud'a göre daha ayrıntılıdır. Müellif Oğuz boylarının listesini şematik hale getirdiği gibi boyların adlarını da bir hikâye ile anlatır. Ayrıca Farsça kaleme alınan Oğuznamenin Uygur nüshasının İslamileşmiş ve genişletilmiş hali olduğu da söylenmektedir. Oğuz Kağan Destanı'nı, Reşit Rahmeti Arat, V. Bang ile birlikte 1936 yılında Türkçeye çevirmiştir.²¹ *Şecere-i Türk*, 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Özbek hanlarının tarihini anlatmak için Ebulgazi Bahadır Han tarafından yazılmıştır. Ebul Gazi, eserini kaleme alırken *Cami'ü't-Tevarih* ile Timurular dönemi kaynaklarından *Mu'izzü'l-ensab* adlı kitaptan yararlanmıştır. Birçok dile çevrilen eser, Ahmet Vefik Paşa tarafından Kazan baskısı esas alınmak suretiyle Osmanlı Türkçesine çevrilmiştir. Öte yandan 1863-64 yıllarında Tasvir-i Efkâr gazetesinde bir dizi halinde yayınlanan eser, 1874 yılında kitap haline getirilmiştir. Aynı müellif tarafından 1659 yılında tamamlanan *Şecere-i Terakime* ise Türkmen beylerinin istekleri doğrultusunda Türkçe yazılmıştır. Oğuz Kağan ile onun soyundan gelen boyların damgalarına ve onkun kuşlarına dair geniş bilgilerin bulunduğu eserde ayrıca diğer Türk boylarına da değinilmiştir. Ebul Gazi eserini yazarken özellikle Türkmen boyları arasında dolaşan rivayetleri, beylerin ve hocaların ellerinde bulunan şecereleri değerlendirmiş, yazılı kaynak olarak ise *Camiüttevarih*'i ve onun Oğuzname kısmını kullanmıştır. Öte yandan çok sayıda nüshası bulunan eseri Türk Dil Kurumu 1937 yılında tıpkıbasım olarak Ankara'da yayınlamıştır.²²

Oğuzlar hakkında bilgi veren bir diğer eser, II. Murad'ın isteğiyle yazılan *Tevarih-i Ali Selçuk'tur*. Bu eser 1424 ya da 1436-37 yıllarında tamamlanmıştır. Dört bölümden oluşan eserin Oğuzname bölümünde Hz. Nuh'un oğullarına Türkistan'ın yurt olarak verildiğinden bahsedilmektedir. Ayrıca zamanla çoğalan Türk boylarının farklı yerlere dağıldıkları ve çeşitli isimlerle anıldıkları vurgulanmıştır. Oğuzların Türkistan'da iken görünüş ve lehçe bakımından Moğollara benzedikleri, fakat İran ve Anadolu'ya geldiklerinde bu durumun değiştiği ifade edilir. Yine eserde Oğuz Kağanın altı oğlunun olduğu, ülkesini bu oğulları arasında paylaştığı, Irkıl Hoca'nın, yirmi dört oğuz boyunun damga onkun ve ülüşlerini belirlediği anlatılır. Ayrıca Yazıcızade Ali bu eseri kaleme alırken genellikle Reşidüddin Fazlullah'ın *Camiüttevarih*'inden faydalanmıştır.²³ Araştırmacıların Oğuzların tarihleriyle ilgili faydalandığı kaynak eserler genellikle bu şekilde iken, son dönemlerde modern araştırma metodlarını kullanarak yeni bir yorum getiren çok sayıda sosyal bilimci de mevcuttur. Dolayısıyla bu hususla beraber aşağıda detaylı görüleceği üzere yeni tarih yazımına uygun bir literatür de ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de modern tarihçiliğin kurucuları arasında zikredilen Ahmet Refik Altınay'ın *Anadolu'da Türk Aşiretleri* kitabı (1930), arşiv vesikaları esas alınarak hazırlanmıştır. Eserde, konargöçerle ilgili divan-ı hümayun kayıtlarına girmiş, seçme hükümler bulunmaktadır. Bu hükümlerde aşiretlerin tamamıyla ilgili bilgiler olmasa da bazı konargöçer grupların yaylak kışlak hayatlarına, devletle olan ilişkilerine, kendi aralarındaki anlaşmazlıklara ve iskân durumlarına dair verileri bulmak mümkündür.²⁴ Aynı zaman diliminde konargöçerler hakkında etnografik ve folklorik bir çalışma Ali Rıza Yalman tarafından yapılmıştır. *Cenupta Türkmen Oymakları* adıyla anılan eser beş kısım halinde 1931'den 1939 yılına kadar farklı yerlerde peyderpey yayınlanmıştır. Yalman 1940 yılına kadar, Torosların en ücra köşelerini oba oba dolaşarak Yörüklerin yaşayış, adet, gelenek ve göreneklerini adı geçen kitapta toplamıştır.²⁵ Bu çalışmadan sonra Kâmil Su, Balıkesir ve Edremit mahkeme sicillerini esas alarak *Balıkesir Civarında Yörük ve Türkmenler* adlı eseri kaleme almıştır. 1938 yılında Balıkesir Halkevi tarafından yayınlanan eser, bölgedeki aşiretlerin muhtelif tarihlerdeki hareketlerini iskânlarını ve vergilerini ihtiva etmektedir.²⁶ Öte yandan benzer bir çalışma *16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler* adıyla İbrahim Gökçen tarafından yapılmıştır. Eser, Manisa'ya ait ilki H.955, M.158, sonuncusu H.1029, M.1629 tarihli şerhiye sicillerinden seçilmiş bazı belgelerden oluşmaktadır. İlk etapta Yörüklerin Osmanlı dönemindeki hizmetlerine, iskânına ve Osmanlı iskân siyasetine kısaca değinen Gökçen, sonra vesikaların çevirilerini vermiştir.²⁷ 1941 yılında Kemal Güngör ise *Cenubi Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki* çalışmasıyla Yörüklerin etnik ve kültürel yapılarını ortaya koymuştur. Eserin birinci bölümünde konuyla ilgili yapılmış çalışmalar, ikinci kısımda Yörüklerin yaşadıkları sahalardan gelenek ve göreneklerine kadar geniş bir konu yelpazesi incelenmiştir.²⁸ Son olarak bu dönemde Selahaddin Çetintürk *DTCF Dergisi*'nde "Osmanlı İmparatorluğunda Yörük Sınıfı ve Hukuki Statüleri" adlı makalesini yayınlamıştır. Makalede Yörüklerin yayılış sahaları, teşkilatları, vazifeleri ve hukuki durumları gibi konulara yer vermiştir.²⁹

²¹ Faruk Sümer, "Oğuzlar", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, s. 325-330; Gündüz, *Bozkırın Efendileri*, s. 28, 29.

²² Mustafa Kafalı, "Ebul Gazi Bahadır Han", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 10, İstanbul 1994, s. 358-360.

²³ Osman Gazi Özgüdenli, "Tarih-i Âli Selçuk", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 40, İstanbul 2011, s. 72, 73.

²⁴ Ahmet Refik Altınay, *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, İstanbul 1930.

²⁵ Yalman, *Cenupta Türkmen Oymakları I*.

²⁶ Kâmil Su, *Balıkesir ve Civarında Yörük ve Türkmenler*, Balıkesir Halkevi Yayınları, İstanbul 1938, s. IX-XIII.

²⁷ İbrahim Gökçen, *16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler*, Manisa Halkevi Yayınları, İstanbul 1946.

²⁸ Kemal Güngör, *Cenubi Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki*, DTCF. Yayınları, Ankara 1941.

²⁹ Selahaddin Çetintürk "Osmanlı İmparatorluğunda Yörük Sınıfı ve Hukuki Statüleri" *DTCF. Dergisi*, S. 2, 1943, s. 107-116.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

1.2 İhtisas Dönemi

Bu dönem, alanında otorite olmayı başaran ihtisas sahibi bilim adamlarının konuya dair çalışmalar yaptığı uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. 1950 ile 90'lı yıllara konumlandığımız ihtisas döneminde yapılan çalışmalara, milli tarih anlayışının yanı sıra toplumsal tarih anlayışının da büyük etkisi olmuştur. 19. yüzyıl ve öncesinde tarih yazımı genellikle merkezinde iktidar sahibi kişilerin bulunduğu siyasi ve askeri olayların anlatısı şeklinde idi.³⁰ Bu dönemlerde tarih, devlet ve siyasetin etrafında şekillendiği için tarih yazımında sıradan insanların hayatlarına pek yer verilmemiştir.³¹ Fransa'da 1920'lerde ortaya çıkan Annales Okulunun mensupları³², tarihe yeni bir bakış açısı getirerek sosyo-kültürel ve ekonomik çalışmaların daha ön plana çıkarılması gerektiğini savundular. Bu bağlamda Annalesciler bütüncül tarih çerçevesi içerisinde; sosyoloji, coğrafya, antropoloji, psikoloji, iktisat gibi sosyal bilim dallarının bilgi birikimlerinden faydalanmanın önemine işaret ettiler. Böylece multi-disipliner bir yapıya bürünecek olan tarih bilimi, sadece siyasi olanla yetinmeyecek, aynı zamanda farklı toplumsal tabakaların faaliyetlerini, zihinsel değişimlerini, kültürel yapılarını, coğrafi ve iktisadi durumlarını kendisine konu edinecekti.³³

Dünya tarih algısında 20. yüzyılın başlarında meydana gelen paradigma değişikliği kısa sürede ülkemizde de hissedilmiştir. Bu anlayışla birlikte Türkiye'de toplumsal, ekonomik ve kültürel konulara daha ağırlık verilmeye başlanmıştır. Türkiye'de Annales Ekolü'nün temsilcileri olarak M. Fuat Köprülü, Ömer Lütfi Barkan, Mustafa Akdağ ve Halil İnalçık gibi tarihçiler zikredilmektedir.³⁴ Türkiye'de sosyal tarih yazımının öncüleri olan bu isimler, modern metotlar kullanarak sosyokültürel ve ekonomik alanda çok sayıda çalışma yapmışlar ve bu çalışmalarda Osmanlı toplumunun önemli bir unsuru olan konargöçerlere (Yörük/Türkmen) de genel anlamda yer vermişlerdir. Özellikle Ömer Lütfi Barkan'ın Osmanlı Arşivi'nde bulunan tahrir defterlerini büyük bir titizlikle bilim dünyasına sunması³⁵ konargöçer araştırmaları açısından bir dönüm noktasını teşkil etmiştir. Barkanla birlikte tahrir, mühimme, sicil, ahkâm ve şikâyet defterleri ile müteferrik belgeleri kullanan tarihçiler konargöçerlere dair önemli çalışmalar yapmışlardır. Ayrıca doktoriner bir tarihçi olmaktan ziyade Annales Okulu'nun bakış açısını benimsediğini ifade eden Halil İnalçık'ın müstakil olarak Yörükler hakkında müstakil bir makalesi bulunmaktadır.³⁶

İhtisas döneminin önde gelen isimlerinden Faruk Sümer, 1947 yılında savunduğu *Anadolu Türk Boy ve Oymakları (XVI. ve XVII. Asırlarda)* lisans teziyle konargöçerlere dair ilk çalışmasını yapmıştır. 1950 yılında *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Anadolu-Suriye ve El-Cezire'de Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller* adıyla bir doktora tezi hazırlayan yazarın, belki de en önemli eseri 1967 yılında yayımlanan *Oğuzlar (Türkmenler)* kitabıdır. Sümer, konargöçerler hakkında yapılan araştırmalara temel teşkil eden bu eserin hazırlamasındaki amacını *Oğuzları ve onların göçebe yaşayışını sürdüren torunlarını incelemeye girişmemiz, etnoğrafik bir tecessüs ile değil, onların milli tarihimizdeki pek mühim yerlerinden ileri gelmiştir* sözleriyle ifade etmiştir. Bu alandaki çalışmalarının bir toplamı hüviyetindeki kitapta, Oğuzların genel tarihleri ile boy, teşkilat ve milli destanları yer almaktadır.³⁷ M. Tayyip Gökbilgin *Rumeli'de Yürükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan (İstanbul 1957)* adlı çalışmasını doçentlik tezi

³⁰ Erdem Sönmez, *Annales Okulu ve Türkiye'de Tarih Yazımı*, Tan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010, s. 24, 25.

³¹ Öztürk, *agm*, s. 52-53.

³² Özellikle 20. yüzyıl tarih yazımındaki paradigma değişiminin öncülerinden Marc Bloch'un, kırsal tarih araştırmalarının temellerini attığı *Les Caractères Originaux de l'Histoire Rurale Française (1931) (Fransa'nın Kırsal Tarihi)* adlı kitabı bu konuda öne çıkmaktadır. *La Société Feodale (1939-40) Feodal Toplum* ise Avrupa tarihinin 10. yüzyıldan 14. yüzyıla kadar geçen döneminde, kölelik, özgürlük, kutsal krallık, paranın önemi gibi çok geniş konu yelpazesine sahiptir. Suriaia Faroqi tarafından 16. yüzyıl Avrupa düşünce tarihi uzmanı olarak tanıtılan Febvre, *The Problem of Un Belief in the Sixteenth Century: The Religion of Rebelais (On altıncı Yüzyılda İnançsızlık Sorunu: Rebelais'in Dini)* (1942), *Au Coeur Religieux du XVe Siecle* gibi eserlerde sorun odaklı tarihciliğin en önemli örneklerini verirken aynı zamanda dönemin insanının nasıl düşünebileceği, dünyayı algılama biçimi, dinsel ve dünsel yaşam öyküleri gibi konular üzerinde durmuştur. Fernand Braudel'in *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası* kitabında tarihe farklı bir bakış açısıyla yaklaşılmış ve her bir bölüm kendi içinde bir bütün oluşturacak şekilde tanzim edilmiştir. Üç kısımdan oluşan eserin "Ortamın Payı" bölümünde Akdeniz'in iklimi, fiziki yapısı ve Akdeniz kentlerine değinen yazar coğrafyanın tarih üzerindeki etkisini tartışmıştır. "Ortak Kaderler ve Bütünsel Hareketler" bölümünde Akdeniz'in ekonomik gelişimi, ticari faaliyetler ve Akdenizli uygarlıklar üzerinde durulmuştur. Uygarlıkların Akdeniz'e hâkim olma çabalarının anlatıldığı "Olaylar, Siyaset ve İnsanlar" bölümünde ise geleneksel tarihi yazımına konu olan siyasi olaylara değinilmiştir. Sönmez, *age*, s. 57-84; Abdullah Aydoğan, "Annales Tarih Okulu'nun Serüveni ve Türkiye'ye Yansımaları", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 65, 2015, s.132; Ergin Ayan, "Türk Tarih yazımının Evriminde Annales Kuramının Yorumu", *Tarih Okulu*, S. XI, Eylül-Aralık, 2011, s. 82.

³³ Peter Burke, *Fransız Tarih Devrimi Annales Okulu*, Doğubati, çev. Mehmet Küçük, Ankara 2014, s. 21-23; Öztürk, *agm*, s. 52-54.

³⁴ Sönmez, *age*, s. 131, 132; Halil İnalçık, "Fransız Annales Ekolü ve Türk Tarihciliği", *Makaleler II*, Doğu Batı, Ankara 2019, s. 311-324; Ayrıca bkz. Halil Berktaş, "Dört Tarihinin Sosyal Portresi", *Toplum ve Bilim*, S. 54-55, 1991, s. 19-45; Bu bağlamda M. Fuat Köprülü'nün *Bizans Müesseslerinin Osmanlı Müesseslerine Tesiri, Türk Tarihi Dinisi, Türk Tarihinin Ana Hatları*, Ömer Lütfi Barkan'ın "İstila Devrinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Zirai Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları*, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", Mustafa Akdağ'ın, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi C. I, II, Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası: Celali İsyanları*, Halil İnalçık'ın *Tanzimat ve Bulgular, Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve İncelemeler, Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-i Arnavid ve Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi* eserleri misal olarak verilebilir.

³⁵ İnalçık, "Modern Türk Tarihciliği Üzerine Notlar", s. 296-301.

³⁶ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sosyal ve Ekonomik Tarihi C.I*, Eren Yayınları, İstanbul 2004, s. 71-75; Halil İnalçık, "The Yürüks:" *Oriental Carpet and Textile Studies*, London 1996, s. 39-65.

³⁷ Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1999; Fatma Uğurlu, *Prof. Dr. Faruk Sümer'in Hayatı ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2005, s. 18-20.

olarak sunmuştur. Anadolu'daki Yörükler hakkında daha fazla inceleme yapıldığına inanan Gökbilgin, yüzünü Rumeli'ye çevirmiştir. Buradaki Yörük gruplarını ayrı ayrı inceleyen yazar, ayrıca Yörüklerin dağılmasını önlemek üzere XVII. yüzyılda evlad-ı fatihan adıyla teşkilatlandırılmaları hususunu da ele almıştır.³⁸ Türkiye'de konargöçerlerin iskânına dair önemli bir araştırma *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)* adıyla Cengiz Orhonlu tarafından yapılmıştır. Orhonlu'nun doktora tezi olan bu çalışma, İstanbul Üniversitesi tarafından 1963 yılında basılmıştır. Eser kısaca 17. yüzyılın buhranlı dönemlerinde boşalan yerlere konargöçerlerin yerleştirilmesini konu edinmektedir.³⁹ konargöçer araştırmalarına dair önemli bir örnek de Mehmet Eröz'ün, *Yörükler* kitabıdır. Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı tarafından yayınlanan eser, aslında Eröz'ün 1965 yılında verdiği *Yörüklerin İktisadi ve İçtimai Teşkilatı* adlı doktora tezidir. Yörükleri hem tarihi ve iktisadi hem de sosyolojik açıdan ele alan yazar, konuları işlerken sürekli olarak Orta Asya ve Anadolu karşılaştırması yapmış ve aradaki etnik, dini, ekonomik bağlantıları ortaya koymuştur.⁴⁰

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki görevi sırasında çok sayıda defter ve belge üzerinde çalışmalar yapan Cevdet Türkay, 1979 yılında bir envanter niteliği taşıyan *Osmanlı İmparatorluğunda Oymak Aşiret ve Cemaatler* adlı eseri yayınlamıştır. Adı geçen eserde, Osmanlı coğrafyasında faaliyet gösteren aşiret, oymak ve cemaatler ile bunların dağıldıkları eyalet, sancak ve kazalara dair bilgiler mevcuttur.⁴¹ Yine aynı yıllarda "Yörükler" adlı makalesini bilim dünyasına sunan Vahit Çubuk, makalesinde Yörük adının mana ve menşei, idari teşkilatlarını, yayıldıkları sahaları ve vazifelerini incelemiştir.⁴² Yusuf Halaçoğlu tarafından hazırlanan *XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İskân Siyaseti* adlı doktora çalışması, Türk Tarih Kurumu Tarafından 1988 yılında yayınlanmıştır. Hocası Cengiz Orhonlu'nun izinden giden Halaçoğlu, Osmanlı Devleti'nin büyük siyasi hadiselerle karşı karşıya kaldığı XVIII. yüzyıldaki iskân politikasına değinmiştir.⁴³ Ayrıca Halaçoğlu'nun altı cilt halinde hazırladığı *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)* eseri konargöçerler hakkında yapılmış en kapsamlı envanter çalışması olarak bilim dünyasına sunulmuştur. Tahrir defterleri esas alınarak hazırlanan bu eserde, tüm Osmanlı coğrafyasında bulunan konargöçerlerin adlarına, taifelerine boylarına, yurtlarına ve buldukları tahrir defterler belirtilmiştir.⁴⁴

1980 yılında hazırladığı *Yeni İl Kazası ve Yeni İl Türkmenleri (1548-1653)* adlı doktora çalışmasıyla konargöçer araştırmalarına katkı sağlayan bir başka tarihçi de İlhan Şahin'dir. Şahin burada Yeni İl Türkmenlerini meydana getiren aşiretler ve oymaklar ile onların hukuki, iktisadi ve içtimai durumlarına değinmiştir.⁴⁵ Ayrıca yazar konargöçerlerle alakalı çok sayıda makale kaleme almış ve bu makaleleri *Osmanlı Döneminde Konargöçerler* adlı bir kitapta toplamıştır. İlhan Şahin Hikari Egawa ile birlikte *Yağcı Bedir Yörükleri* adlı bir çalışmayla onların sosyokültürel yapıları ile yerleşme hikâyelerini ele almıştır.⁴⁶ Dede Korkut'un izinde bir ömür süren Üçler Bulduk ise "İdari ve Sosyal Açısından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri" adıyla yayınladığı makalesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden Batı Anadolu'ya kadar yayılan Karakeçili aşiretlerin tarihi geçişleri, idari ve sosyal hayatları, yayıldığı sahalar ve yerleşimleri gibi konulara dair bilgiler vermiştir.⁴⁷ Yörük araştırmalarında son otoriteyi temsil edenlerden Tufan Gündüz'ün hazırladığı doktora tezi, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri ve Bozulmuş Türkmenleri (1540-1640)* adıyla 1997 yılında yayınlanmıştır. Eserde ilk olarak Bozulmuş Türkmenlerinin idari, sosyal ve ekonomik yapısı, ikinci olarak yaylak kışlak hayatları, dağıldığı sahalar, eşkiyalık hareketleri, yerleşme ve nüfusları, son olarak ise Bozulmuş'u meydana getiren aşiretler etrafı bir şekilde değerlendirilmiştir.⁴⁸ Yazarın konargöçerlerle ilgili başka bir eseri de *Danışmendli Türkmenleri*'dir ki, bu eserde Danışmendli kazasının teşekkülü, idari ve iktisadi yapısı ve teşekkülü meydana getiren cemaatlere yer vermiştir. konargöçerler hakkında çok sayıda makale yayınlayan Gündüz, bu makalelerin büyük bölümünü *Bozkırın Efendileri* adlı kitapta toplamıştır.⁴⁹

1.3 Tafsîlât Dönemi

Tafsilat dönemi olarak adlandırılan zaman zarfında ise Yörük/Türkmen araştırmalarının farklı bir boyuta evrildiği görülmektedir. Bu dönem, sosyal bilimlerin diğer dallarının konargöçerlerin zengin kültürel dokularını keşfettiği bir safha olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle zikredilen dönemde arşiv vesikaları esas alınarak yapılan çalışmalar devam ederken, bunların yanında alan araştırmaları dediğimiz müzik, dokuma, dil ve edebiyat, yemek,

³⁸ Mübahat Kütükoğlu, "M. Tayyip Gökbilgin (1907-1981)", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 14, İstanbul 1996, s. 137-138.

³⁹ Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, Eren Yayınları, İstanbul 1987.

⁴⁰ Mehmet Eröz, *Yörükler*, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul 1991.

⁴¹ Cevdet Türkay, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yayınları, İstanbul 2012.

⁴² Vahit Çubuk "Yörükler", *MEBİA*, C. 13, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1981, s. 430-435.

⁴³ Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti*.

⁴⁴ Yusuf Halaçoğlu, *Anadolu'da Aşiretler Cemaatler ve Oymaklar (1453-1650)*, TTK, Ankara 2009.

⁴⁵ İlhan Şahin, *Yeni İl Kazası ve Yeni İl Türkmenleri (1548-1653)*, İÜEF. Yeniçağ Tarihi Kürsüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1980.

⁴⁶ İlhan Şahin, *Osmanlı Döneminde Konargöçerler*; Hikari Egawa, İlhan Şahin, *Bir Yörük Grubu ve Hayat Tarzı/Yağcı Bedir Yörükleri*, Eren Yayınları, İstanbul 2007.

⁴⁷ Üçler Bulduk, "İdari ve Sosyal Açısından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri" *DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi*, S. 30, 1997, s. 37-52.

⁴⁸ Tufan Gündüz, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.

⁴⁹ Tufan Gündüz, *Danışmendli Türkmenleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2016; Gündüz, *Bozkırın Efendileri*.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

eğitim, resim, mesken gibi konuları ihtiva eden çalışmalar da yavaş yavaş bilim dünyasına girmeye başlamıştır. Bu bağlamda doksanlı yılların ortalarından itibaren Halil İnalıcık'ın "The Yürüks" adlı makalesi dikkat çekmektedir. Makalede Yörük ve Türkmen adlarının mana ve menşei başta olmak üzere onların nüfus, göç, yerleşme, boy kimlikleri ve ekonomik faaliyetleri ele alınmıştır.⁵⁰ Ali Sinan Bilgili, Tarsus sancağı ve Tarsus Türkmenleri başlığı altında Güney Anadolu'nun kalabalık Türkmen gruplarından Ulaş, Kuştemir, Kusun, Esenli, Gökçeli, Elvanlı, Orhanbeyli taifelerine bağlı irili ufaklı yüzlerce cemaate bölünen Varsakları incelemiştir.⁵¹ konargöçerler hakkında yapılmış araştırmalardan biri de Rudi Paul Lindner tarafından kaleme alınan *Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar* adlı eserdir. Konya-Karaman yöresindeki Atçeken oymaklarını inceleyerek yola çıkan yazar, eserinde Osmanlı Devleti'nin konargöçerleri zorla yerleşikliğe geçirmek istediğini ve ağır vergilere tabi tuttuğunu ifade etmiştir.⁵² Ancak Lindner'in bu görüşleri Tufan Gündüz gibi tarihçiler tarafından şiddetle reddedilmiştir.⁵³

Hasan Basri Karadeniz tarafından doktora tezi olarak hazırlanan *Atçeken Oymakları (1500-1642)* Lindner'in çalışmasına bir cevap niteliği taşımaktadır. İlk etapta Konya yöresinde faaliyet gösteren Atçeken oymaklarının statüleri ile onların göçerliklerine dair bilgiler veren Karadeniz, Atçekenlerin dağıldığı sahalari, iskân ve nüfuslarını, idari, hukuki, iktisadi ve sosyal yapılarını da ortaya koymuştur.⁵⁴ Öte yandan XVI. yüzyılda Malatya ve Adıyaman çevresinde göçer hayat yaşayan daha sonraki dönemlerde Orta ve Batı Anadolu'ya oradan Rumeli'ye yayılmış olan Rişvan Aşireti Faruk Söylemez tarafından çalışılmıştır. *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rişvan Aşireti Örneği* adıyla 2011 yılında yayımlanan eserde sosyal yapı, cemaatler, oymaklar, nüfus, sosyal münasebetler, iktisadi yapı, iskân, yaylak kışlak hayatı ve idari teşkilat gibi konular incelenmiştir.⁵⁵ Orhan Sakin tarafından kaleme alınmış *16. Yüzyıl Osmanlı Kayıtlarına Göre Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler* adlı eser, envanter tarzında yapılmış çalışmalar arasındadır. Muhasebe defterlerini merkeze alan Sakin, eserinde Yörük ve Türkmen topluluklarının alfabetik listesinin yanında bu toplulukların vilayet ve sancaklara dağılımlarını da vermiştir.⁵⁶ Yakın dönemlerde kaleme alınmış önemli çalışmalardan biri Sadullah Gülten'in doktora tezi olarak hazırladığı *Atayurttan Anayurda Yörükler* kitabıdır. Yazar burada Yörük kimdir sorusuna cevap aradıktan sonra, Batı Anadolu bölgesinde faaliyet gösteren Yörüklerin sosyal, idari ve iktisadi organizasyonlarına, yerleşme evrimlerine ve nüfus hareketlerine değinmiştir. Ayrıca eserin son bölümünde, bölgede bulunan Oğuz boyları başta olmak üzere çeşitli cemaat ve taifelere de yer vermiştir.⁵⁷ Gülten'in konuyla ilgili başka bir çalışması da 2015 yılında yayımlanan *Bozok Türkmenleri* kitabıdır. Yazar bu eserde Bozok Türkmenlerini meydana getiren taife ve cemaatleri ayrıntılı ele aldıktan sonra onların iskân ve nüfus hareketlerine değinmiştir. Ayrıca Batı Anadolu'da yer alan Karaca Koyunlular, Kütahya ve Söğüt Yörükleri de Gülten'in temas ettiği konular arasındadır.⁵⁸ Osmanlı döneminde İçel bölgesinden Göller yöresine oradan Aydın civarına uzanan bir coğrafyaya yayılan Bozdoğan cemaatleri, Alpaslan Demir tarafından *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri* adıyla kitaplaştırılmıştır. Ayrıca yazara ait *XVI. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati* adıyla bir çalışma daha yayınlanmıştır.⁵⁹

Osmanlı'nın son dönemlerinde Teke yöresindeki konargöçerlere dair kaleme alınmış önemli çalışmalardan biri de Mehmet Ak tarafından hazırlanan *Teke Yörükleri (1800-1900)* kitabıdır. Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanan eser, konuyu hem tarihi hem de sosyolojik çerçevede ele alması bakımından dikkat çekmektedir.⁶⁰ Ayrıca konuyla ilgili çok sayıda makalesi bulunan yazarın bir başka çalışması da *Batılı Gezginlerin Gözüyle Yörük/Türkmen İmgesi* kitabıdır.⁶¹ Kitapta genellikle batılı seyyahların gözünden Yörükler ve Türkmenler nasıl görünür sorusunun cevabı aranmıştır. Maraş ve çevresinde faaliyet gösteren Dulkadirli Türkmenlerine dair bir çalışma Arif Sarı tarafından yapılmıştır. *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri* adıyla yayımlanan eserde yazar ilk olarak Dulkadirli Türkmenlerinin idari yapısı, ikinci bölümde iktisadi yapısı, üçüncü bölümde sosyal hayat, dördüncü bölümde Dulkadirli boyları, beşinci bölümde ise Dulkadirli oymak ve obaları ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.⁶² Diğer yandan Sivas'tan Eskişehir'e uzanan bir coğrafyaya yayılan Ulu Yörükler ise Davut Şahbaz tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Tahrir defterleri esas alınmak suretiyle yapılan bu çalışma *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri* adıyla 2020 yılında yayınlanmıştır. Dört bölüm halinde düzenlenen eserin

⁵⁰ İnalıcık, "The Yürüks:", s. 39-65.

⁵¹ Gündüz, *Bozkırın Efendileri*, s. 170, 171.

⁵² Rudi Poul Lindner, *Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar*, İmge Yayınevi, Ankara 2000.

⁵³ Gündüz, *Bozkırın Efendileri*, s. 171, 172.

⁵⁴ Hasan Basri Karadeniz, *Atçeken oymakları (1500-1642)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri 1995.

⁵⁵ Faruk Söylemez, *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rişvan Aşireti Örneği*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011.

⁵⁶ Orhan Sakin, *Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*, Ekim Yayınları, İstanbul 2012.

⁵⁷ Gülten, *Atayurttan Anayurda Yörükler*.

⁵⁸ Sadullah Gülten, *Bozok Türkmenleri*, Pervane Yayınları, İstanbul 2015; Sadullah Gülten, "Batı Anadolu'da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular", *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 22, Aralık 2009, s. 192-215; Sadullah Gülten, "XVI. Yüzyılda Kütahya Sancağı'nda Yörükler" *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 28, Aralık 2010, s. 171-194.

⁵⁹ Alpaslan Demir, *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri*, Berikan Yayınevi, Ankara 2012; Alpaslan Demir, *XVI. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Gece Kitaplığı, Ankara 2015.

⁶⁰ Mehmet Ak, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, TTK, Ankara 2015.

⁶¹ Mehmet Ak, *Batılı Gezginlerin Gözüyle Yörük/Türkmen İmgesi*, Palet Yayınları, Konya 2021.

⁶² Arif Sarı, *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleridir*, TTK, Ankara 2018.

birinci bölümünde Ulu Yörüklerin menşei, idari ve sosyal yapısı, ikinci bölümde teşekkülü meydana getiren bölükler ve oymaklar, üçüncü bölümde yerleşme ve nüfus, dördüncü bölümde ise iktisadi faaliyetler ele alınmıştır.⁶³ Karakeçili Yörük aşiretinin Eskişehir'e iskân edilmesini konu edinen Muharrem Bayar, Karakeçililer hakkında genel bilgiler verdikten sonra onların hangi köylere yerleştiklerini anlatmıştır.⁶⁴ 16. Yüzyılda Anadolu'da Oğuzların Çepni Boyu adlı doktora teziyle alana katkı sunan araştırmacılardan biri de Kamil Yavuz'dur. Yazar başta Karadeniz olmak üzere Anadolu'nun değişik bölgelerine dağılan Çepni boylarını çalışmasında ayrıntılı olarak zikretmiştir.⁶⁵

İsmail Bozkurt tarafından sosyolojik bir alan araştırması olarak hazırlanan *Anadolu Türk Aşiretleri* kitabı 2010 yılında yayımlanmıştır. Anadolu Türk aşiretlerinin yaşayış ve kültürlerine değinen Bozkurt, eserinde evlenme, doğum, ölüm, halk hekimliği, halk mutfığı, hayvancılık, ev araç ve gereçleri, giyim kuşam, halk inanışları, halk masalları, deyişler ve hikâyeler gibi konuları incelemiştir.⁶⁶ Başka bir Sosyolojik alan araştırması olarak değerlendirilen *Bozahmetli Yörük Aşireti* adlı kitap ise Fatih Uslu tarafından 2015 yılında yayımlanmıştır. Toroslarda kaybolmaya yüz tutmuş konargöçer kültürünün kayıt altına alınması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla hazırlanan çalışmada Antalya, Manavgat, Akseki, Seydişehir, Beyşehir ve Serik yörelerinde bulunan Bozahmetli Aşiretinin sosyal ve kültürel adetlerine dair bilgiler verilmiştir.⁶⁷ Yörüklerin müzik kültürüne dair Hale Yamaner Okradan, *Batı Anadolu'da Yörük Müziği ve Kadın İcracıları* adıyla bir doktora tezi hazırlamıştır. Denizli, Muğla, Balıkesir, Bursa ve Çanakkale yörelerinde yaşayan Yörüklerin müzik geleneklerini ele alan yazar, eserinde bu geleneğin icracılarına dair önemli bilgiler vermektedir.⁶⁸ Ferhat Büyükaşahin Sarıkeçili Yörüklerinin sahip olduğu geleneksel ekolojik bilginin korunması ve günümüze aktarılması amacıyla hazırladığı *Kültür-Çevre Bağlamında Geleneksel Ekolojik Bilginin Korunmasının Önemi: Sarıkeçili Yörükler Örneği* adlı doktora tezi bu konuda önemlidir.⁶⁹ Ferah Şavkar "Antalya'da Bir Yörük Geleneği: İhram" makalesiyle, Antalya ili Kumluca ilçesinde yaşayan Yörüklerin ürettikleri ve kullandıkları ihramların tanıtılmasının yanı sıra elde edilen verilerden yola çıkarak bu dokumaların teknik, renk ve kompozisyon nitelikleri incelemiştir.⁷⁰ Yine dokumayla ilgili Şerife Atlıhan, "Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerin Heybe ve Torba Dokumaları", çalışmasıyla Yörüklerde dokuma kültürünü ele almıştır.⁷¹ Ayrıca Yörüklerin geleneksel tedavi yöntemlerini araştıran Selim Altan, topladığı bilgileri *Manisa Tıp Folkloru Manisa Yörük Köylerinde Bilinen Halk Tedavileri* adıyla yayınlamıştır.⁷²

Son dönemlerde Yörük araştırmalarında edisyon niteliğinde yayınlar da yapılmıştır. Bunlardan editörlüğünü Hayati Beşirli ve İbrahim Erdal'ın yaptığı *Osmanlıdan Cumhuriyete Yörükler ve Türkmenler ile Anadolu'da Yörükler kitabı önemli çalışmalar arasındadır*. Kitaplarda yer alan makaleler konargöçerleri hem sosyolojik hem de tarihsel yönüyle tetkik etmektedir. Benzer şekilde Mustafa Genç önderliğinde hazırlanan bir eser, *Isparta'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası Isparta Çevresi Yörük Kültürü* adıyla yayımlanmıştır. Bu çalışmayla Isparta ve çevresinde yaşayan Yörüklerin kültürel mirası ortaya konulmuştur.⁷³ Fatih Uslu ve Canan Kökus'un himayelerinde gerçekleşen *Yörük Araştırmaları 2* adlı çalışmada göçten, Türk konargöçerliğine, Yörük mutfağından halk hikâyelerine kadar pek çok konuda farklı araştırmacıların makaleleri yer almaktadır.⁷⁴ Editörlüğünü Mustafa Gökçe ve Eren Fehmi Eroğlu'nun yaptığı *Altaylardan Toroslara Konargöçer Türkler* kitabı ise Muğla Büyükşehir belediyesi tarafından yayımlanmıştır. Eser, konargöçer Türk kültürünün temellerinden Yörük yaşamında kadının yeri ve önemi gibi konuları ihtiva eden çok sayıda makaleden oluşmaktadır.⁷⁵ Buraya kadar konargöçerler hakkında yapılmış belli başlı çalışmalara yer verildiğinden ismini zikredemediğimiz çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunun için YÖK Tez merkezinden isimlerini aldığımız doktora ve yüksek lisans tezlerini tablo halinde sunduk. Bu şekilde konargöçerlerin hangi alanlarda ve hangi başlıklar altında çalışıldığı daha ayrıntılı olarak görülecektir (Bkz. Tablo1, Tablo 2).

SONUÇ

Türkiye'de konargöçerlere dair çalışmalar tarafımızca Teşekkül, İhtisas ve Tafsilat olmak üzere üç döneme ayrılmıştır. Teşekkül döneminde yapılan araştırmalar Türkçülük akımının etkisiyle kaleme alınan Oğuzların

⁶³ Davut Şahbaz, *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri*, TTK, Ankara 2020.

⁶⁴ Muharrem Bayar, *Karakeçili Aşireti'nin Eskişehir'e İskânı*, Lider Ajans Matbaa, İstanbul 2004.

⁶⁵ Kâmil Yavuz, *16. Yüzyılda Anadolu'da Oğuzların Çepni Boyu*, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ordu 2022.

⁶⁶ İsmail Bozkurt, *Anadolu Türk Aşiretleri Avşar ve Diğer Türkmen Aşiretlerinin Yaşayışı ve Kültürleri*, Ötügen, İstanbul 2010.

⁶⁷ Fatih Uslu, *Bozahmetli Yörük Aşireti*, Çizgi Yayınevi, Konya 2015.

⁶⁸ Hale Yamaner Oktan, *Batı Anadolu'da Yörük Müziği ve Kadın İcracıları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2012.

⁶⁹ Ferhat Büyükaşahin, *Kültür-Çevre Bağlamında Geleneksel Ekolojik Bilginin Korunmasının Önemi: Sarıkeçili Yörükler Örneği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2017.

⁷⁰ Ferah Şevkar, "Antalya'da Bir Yörük Geleneği: İhram", *Arış. Halı Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, S.16, 2020, s. 78-89.

⁷¹ Şerife Atlıhan, "Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerin Heybe ve Torba Dokumaları", *Erdem*, S. 28, 1999, s. 35-42.

⁷² Selim Altan, *Manisa Tıp Folkloru*, Akademi Kitabevi, İzmir 2000.

⁷³ *Isparta Çevresi Yörük Kültürü*, Ed. Mustafa Genç, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2020.

⁷⁴ *Yörük Araştırmaları 2*, Ed. Fatih Uslu, Canan Kökus, Palet Yayınları, Konya 2020.

⁷⁵ *Altaylardan Toroslara Konargöçer Türkler*, Ed. Mustafa Gökçe, Eren Fehmi Eroğlu, Muğla Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Muğla 2020.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

menşesine dair kaynakların tercüme şeklidir. Daha sonra bunları, modern tarih metodlarının kullanıldığı tarihi ve etnografik çalışmalar takip etmiştir. Öte yandan İhtisas dönemi, alanında otorite olmayı başaran ihtisas sahibi bilim adamlarının konuya dair çalışmalar yaptığı uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. 1950 ile 90'lı yıllara konumlandığımız bu dönemde yapılan çalışmalara, milli tarih anlayışının yanı sıra toplumsal tarih anlayışının da büyük etkisi olmuştur. 1950'li yıllardan sonra, daha sık kullanılan arşiv vesikaları, araştırmaları farklı bir yöne evirmiş ve onların nüfus, iktisadi ve iskân faaliyetleri daha yakından takip edilebilmiştir. Tafsilat dönemi olarak adlandırılan zaman zarfında ise sosyal bilimlerin diğer dallarının konargöçerlerin zengin kültürel dokularını keşfettiği bir safha olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle zikredilen dönemde arşiv vesikaları esas alınarak yapılan çalışmalar devam ederken, bunların yanında müzik, dokuma, dil ve edebiyat, yemek, eğitim, resim, mesken gibi konuları ihtiva eden alan araştırmaları bilim literatürüne girmiştir.

 GTTAD	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	<i>Etik Kurul Kararından muaftır.</i>
Katılımcı Rızası:	<i>Katılımcı yoktur.</i>
Mali Destek:	<i>Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.</i>
Çıkar Çatışması:	<i>Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.</i>
Telif Hakları:	<i>Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.</i>
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	<i>It is exempt from the Ethics Committee Approval</i>
Informed Consent:	<i>No participants.</i>
Financial Support:	<i>The study received no financial support from any institution or project.</i>
Conflict of Interest:	<i>No conflict of interest.</i>
Copyrights:	<i>The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.</i>

KAYNAKÇA

- AK, Mehmet, *Batılı Gezginlerin Gözüyle Yörük/Türkmen İmgesi*, Palet Yayınları, Konya 2021.
- AK, Mehmet, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, TTK, Ankara 2015.
- ALTAN, Selim, *Manisa Tıp Folkloru*, Akademi Kitabevi, İzmir 2000.
- Altaylardan Toroslara Konargöçer Türkler*, Edt. Mustafa Gökçe, Eren Fehmi Eroğlu, Muğla Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Muğla 2020.
- ALTINAY, Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, İstanbul, 1930.
- ATLIHAN, Şerife, "Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerin Heybe ve Torba Dokumaları", *Erdem*, S. 28, 1999, ss. 35-42.
- AYAN, Ergin, "Türk Tarih Yazımının Evriminde Annales Kuramının Yorumu", *Tarih Okulu*, S. XI, Eylül-Aralık, 2011, ss.75-101.
- AYDIN, Suavi, "Tarihsel Oğuz Aşiret Grupları Bağlamında Konargöçerlik ve Aşiret Sorunu", *Oğuzlar 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyum Bildiriler*, Edt. Tufan Gündüz, Mikail Cengiz, Ankara 2015, ss. 587-597.
- AYDOĞAN, Abdullah, "Annales Tarih Okulu'nun Serüveni ve Türkiye'ye Yansımaları", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 65, 2015, ss.121-144.
- BAYAR, Muharrem, *Karakeçili Aşireti'nin Eskişehir'e İskanı*, Lider Ajans Matbaası, İstanbul 2004.
- BERKTAY, Halil, "Dört Tarihinin Sosyal Portresi", *Toplum ve Bilim*, S. 54-55, 1991, ss. 19-45.
- BOZKURT, İsmail, *Anadolu Türk Aşiretleri Avşar ve Diğer Türkmen Aşiretlerinin Yaşayışı ve Kültürleri*, İstanbul 2010.

BULDUK, Üçler, “İdari ve Sosyal Açından Karakeçili Aşiretleri ve Yerleşmeleri” *DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi*, S.30, 1997, ss. 37-52.

BULDUK, Üçler, “Sosyal Yaşayış, Konargöçerlik ve Etnisite”, *Uyan Türkiyem II. Yörük-Türkmen Büyük Kurultayı ve Bilim Şenliği*, Ankara 2008, ss. 216-223.

BURKE, Peter, *Fransız Tarih Devrimi Annales Okulu*, çev. Mehmet Küçük, Doğubatu, Ankara 2014.

BÜYÜKŞAHİN, Ferhat, *Kültür-Çevre Bağlamında Geleneksel Ekolojik Bilginin Korunmasının Önemi: Sarıkeçili Yörükler Örneği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2017.

ÇETİNTÜRK, Selahaddin, “Osmanlı İmparatorluğunda Yörük Sınıfı ve Hukuki Statüleri” *Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S.2, 1943, ss. 107-116.

ÇUBUK, Vahit “Yörükler”, *MEBİA*, C.13, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1981, ss. 430-435.

DEMİR, Alpaslan, *XVI. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Ankara 2015.

DEMİR, Alpaslan, *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu’da Bozdoğan Yörükleri*, Ankara 2012.

EGAWA, Hikari- ŞAHİN, İlhan, *Bir Yörük Grubu ve Hayat Tarzı/Yağcı Bedir Yörükleri*, Eren Yayınları, İstanbul 2007.

ERÖZ, Mehmet, *Yörükler*, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul 1991.

ERSANLI, Büşra, *İktidar ve Tarih Türkiye’de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu 1929-1937*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.

GÖKÇEN, İbrahim, *16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan’da Yörük ve Türkmenler*, Manisa Halkevi Yayınları, İstanbul 1946.

GÖKYAY, Orhan Şahin, “Dede Korkut”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.9, İstanbul 1994, ss. 77-80.

GÜLTEN, Sadullah, “Batı Anadolu’da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12/22, Aralık 2009, ss.192-215;

GÜLTEN, Sadullah, “XVI. Yüzyılda Kütahya Sancağı’nda Yörükler” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 28, Aralık 2010, ss. 171-194.

GÜLTEN, Sadullah, *Atayurttan Anayurda Yörükler*, Gece Kitaplığı, Ankara 2016.

GÜLTEN, Sadullah, *Bozok Türkmenleri*, Pervane Yayınları, İstanbul 2015.

GÜNDOĞDU, Abdullah, “Bozkırın Egemenlik Anlayışı”, *Kafalı Armağanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, ss. 127-136.

GÜNDÜZ, Tufan, *Anadolu’da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.

GÜNDÜZ, Tufan, *Bozkırın Efendileri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2012.

GÜNDÜZ, Tufan, *Danışmendli Türkmenleri*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2016.

GÜNGÖR, Kemal, *Cenubi Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki*, DTCF Yayınları, Ankara 1941.

HALAÇOĞLU, Yusuf, *Anadolu’da Aşiretler Cemaatler ve Oymaklar (1453-1650)*, TTK, Ankara 2009.

HALAÇOĞLU, Yusuf, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK, Ankara 2014.

HAYTA, Necdet, Uğur Ünal “Modernleşme Döneminde Osmanlı Tarih Yazıcılığı”, *Türkiye’de Tarih Yazımı*, Edt. Vahdetin Enin, Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2013, ss. 137-155.

Isparta Çevresi Yörük Kültürü, Edt. Mustafa Genç, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2020.

İNALCIK, Halil, “Fransız Annales Ekolu ve Türk Tarihçiliği”, *Makaleler II*, Doğu Batı, Ankara 2008, ss. 311-324.

İNALCIK, Halil, “Modern Türk Tarihçiliği Üzerine Notlar”, *Makaleler II*, Doğubatu, Ankara 2008, ss. 296-301.

İNALCIK, Halil, “The Yürüks:” *Oriental Carpet and Textile Studies*, London 1996, ss.39-65.

MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER ARAŞTIRMALARI

- İNALCIK, Halil, "Türkiye'de Modern Tarihin Kurucuları", *Türkiye'de Tarih Yazımı*, Edt. Vahdettin Engin, Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2013, ss 179-181.
- İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sosyal ve Ekonomik Tarihi C.I*, Eren Yayınları, İstanbul 2004.
- KAÇALIN, Mustafa S, "Divanü Lugati't-Türk" *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.9, İstanbul 1994, ss. 446-449.
- KAFALI, Mustafa, "Ebul Gazi Bahadır Han", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.10, İstanbul 1994, ss. 358-360.
- KARADENİZ, Hasan Basri, *Atçeken oymakları (1500-1642)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri 1995.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, "M. Tayyip Gökbilgin (1907-1981)", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 14, İstanbul 1996, s. 137-138.
- KÂŞGARLI MAHMUD, *Divanü Lugati't-Türk*, C. 3, çev. Besim Atalay, TTK, Ankara 1985.
- LİNDNER, Rudi Poul, *Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar*, İmge Yayınları, Ankara 2000.
- OKTAN, YAMANER, Hale, *Batı Anadolu'da Yörük Müziği ve Kadın İcracıları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2012.
- ORHONLU, Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskân Teşebbüsü (1691-1696)*, Eren Yayınları, İstanbul 1987.
- ÖZ, Mehmet, "Tarih ve Tarihçiliğimiz Üzerine Bazı Düşünceler", *Muhafazakâr Düşünce*, C. 2/7, 2016, ss. 67-75.
- ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi, "Tarih-i Ali Selçuk", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.40, İstanbul 2011, ss.72-73.
- ÖZTÜRK, İbrahim Hakkı, "Bilimsel (Modern) Tarihten Parçalanmış Postmodern Tarihe" *Tarih Nasıl Yazılır Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji*, Edt. Ahmet Şimşek, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2015, ss. 39-67.
- SAKİN, Orhan, *Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*, Ekim Yayınevi, İstanbul 2012.
- SARI, Arif, *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleridir*, TTK, Ankara 2018.
- SÖNMEZ, Erdem, *Annales Okulu ve Türkiye'de Tarih Yazımı*, Tan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.
- SÖYLEMEZ, Faruk, *Osmanlı'da Aşiret Yönetimi Rişvan Aşireti Örneği*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2011.
- SU, Kâmil, *Balıkesir ve Civarında Yörük ve Türkmenler*, Balıkesir Halkevi Yayınları, İstanbul 1938.
- SÜMER, Faruk, "Oğuzlar", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, ss.325-330.
- SÜMER, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1999.
- ŞAHBAZ, Davut, *16. Yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri*, TTK, Ankara 2020.
- ŞAHİN, İlhan, *Osmanlı Döneminde Konargöçerler*, Eren Yayınları, İstanbul 2006.
- ŞAHİN, İlhan, *Yeni İl Kazası ve Yeni İl Türkmenleri (1548-1653)*, İÜEF. Yeniçağ Tarihi Kürsüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1980.
- ŞEVKAR, Ferah, "Antalya'da Bir Yörük Geleneği: İhram", *Ariş. Halı Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, S.16, 2020, s. 78-89.
- TÜRKAY, Cevdet, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yayınları, İstanbul 2012.
- UĞURLU, Fatma, *Prof. Dr. Faruk Sümer'in Hayatı ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2005.
- USLU, Fatih, *Bozahmetli Yörük Aşireti*, Çizgi Kitabevi, Konya 2015.
- YALMAN, Ali Rıza, *Cenupta Türkmen Oymakları I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1947.
- YAVUZ, Kâmil, *16. Yüzyılda Anadolu'da Oğuzların Çepni Boyu*, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ordu 2022.
- Yörük Araştırmaları 2*, Edt. Fatih Uslu, Canan Kökus, Palet Yayınları, Konya 2020.

EKLER

Tablo 1:Konargöçerler ile İlgili Doktora Tezleri

Ali Doğaner	2013	Çukurova Bölgesi Konargöçerlerinde Halk Kültürü ve Halk Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı
Erol Öztürk	2001	Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı	Türk Dili ve Edebiyatı
Ramazan Durmaz	2018	Antalya İli Örneğinde Karakoyunlu Yörük Ağzı: Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Söz Varlığı ve Karakoyunlu Yörük Etnografyası	Dilbilim
Levent Ergun	2004	Yörüklerde Müzik ve Boğaz Çalma	Müzik
Hale Yamaner Okdan	2012	Batı Anadolu'da Yörük Müziği ve Kadın İcraları	Halk Bilimi (Folklor) Music
Ferhat Büyüksahin	2017	Çevre-Kültür Bağlamında Geleneksel Ekolojik Bilginin Korunmasının Önemi: Sarıkeçili Yörükler Örneği	Antropoloji
Aslı Bali	2016	Mersin Konargöçerlerinin Halk Kültüründe İnanışlar ve Bunlara Bağlı Uygulamalar	Halk Bilimi (Folklor)
Davut Şahbaz	2018	XVI. yüzyılda Ulu Yörük Teşekkülleri (Etrak-ı Büzürk)	Tarih
Harun Yeni	2013	Onaltıncı Yüzyılda Osmanlı Batı Trakyası Yörükleri	Tarih
Sadullah Gülten	2008	XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler	Tarih
Mehmet Ak	2012	19.Yüzyılda Teke Yöresi Yörüklerinin Sosyo-Ekonomik Durumu	Tarih
Serkan Sarı	2008	XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri	Tarih
Aydın Efe	2011	Antakya ve çevresi Türkmenleri: Küçük Alioğulları ve Reyhanlı Aşireti (XIX. yüzyıl)	Tarih
Arif Sarı	2015	XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri	Tarih
Tufan Gündüz	1996	Bozulus Türkmenleri (1540-1640)	Tarih
Ali Sinan Bilgili	1994	XVI. Yüzyılda Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri: Varsaklar	Tarih
Cihan Yapıştırın	2020	Tanzimat Sonrası Devlet-Aşiret İlişkisinde Ekonomik Motivasyonun Etkileri: Milli Aşireti (1839-1914)	Ekonomi Tarih
Özcan Tatar	2005	XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkıyalık Olayları ve Aşiret İskânı (1691-1750)	Hukuk, Sosyoloji, Tarih
Mahmut Ulubaş	2016	Maraş ve Çevresinde Aşiretler (1774-1865)	Tarih
Murat Çelikdemir	2001	Osmanlı Döneminde Aşiretlerin Rakka'ya İskânı (1690-1840)	Tarih
Kıbar Taş	2017	Dünü ve Bugünü ile Kureyşan Aşiretleri	Tarih
Yener Koç	2020	Osmanlı, İran ve Rus imparatorlukları Kesişiminde Göçebe Pastoral Aşiretler (1820ler-1890lar)	Tarih
Erdal Aksoy	2001	Yörük ve Türkmenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı (Kırıkkale Karakeçili Aşireti Örneği)	Sosyoloji
Adem Öter	2019	Yörük kültürü ve toplumsal değişim süreçleri (Batı Akdeniz uygulaması)	Sosyoloji
Fatih Uslu	2015	Bozahmetli Yörük Aşireti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma	Sosyoloji

**MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER
ARAŞTIRMALARI**

İsmail Beşikçi	1967	Kışın Silvan Ovasında, Yazın Nemrut ve Süphan Yaylalarında Konaklayan Bir Göçebe Aşiretin Sosyal Organizasyonu	Sosyoloji
Mehmet Çınar	2020	Sarıkeçili Yörüklerinde Dini Hayat	Din, Psikoloji
Ahmet Taşgın	2003	Diyarbakır ve Çevresindeki Türkmen Alevilerinde Dini Hayat	Din
Mustafa Kale	2019	Okul Öncesi Eğitim Çağında Konargöçer Yörük Türkmen Çocukların Gelişimsel ve Eğitimsel Refahlarının Ekokültürel Teori Bakış Açısıyla İncelenmesi	Eğitim ve Öğretim
Levent Ergun	2004	Yörüklerde Müzik ve Boğaz Çalma	Müzik
Hale Yamaner Okdan	2012	Batı Anadolu'da Yörük Müziği ve Kadın İcraları	Halk Bilimi (Folklor), Müzik
Mehmet Rezan Ekinci	2017	Osmanlı Devleti'nde Milli Aşireti XVIII.-XIX YY	Tarih

Tablo 2: Konargöçerler ile İlgili Yüksek Lisans Tezleri.

Eren Fehmi Eroğlu	2017	Beşkaza Yöresi Yörük-Türkmen Mezar Taşları ve Damgaları	Sanat Tarihi, Tarih
İbrahim Erdek	2017	Kütahya Karakeçili Yörüklerinin Havsız Kirkitli Dokumaları	El Sanatları; Sanat Tarihi
Havva İncir	2020	Zile Kazası'nda Yörükân-ı Müslim Nüfus (1843-1850)	Tarih
Cennet Coşkun Parlak	2017	Tanzimat Döneminde Biga Sancağı Yörükleri (1840-1845)	Tarih
Kamil Yavuz	2016	XVI. Yüzyılda Mentеше Sancağı Yörükleri	Tarih
Burcu Kaygana	2015	XVI. yüzyılda Saruhan Sancağı Yörükleri	Tarih
Fedai Ateş	2010	Maraş bölgesindeki Türkmenler (19. ve 20. yüzyıllar)	Tarih
Atilla Canbolat	2006	Hatay Türkmen Aşiretleri ve Bu Aşiretlerin iskânı (18. ve 19. Yüzyıllar)	Tarih
Muhammed Yazıcı	2002	16. yüzyılda Batı Anadolu Bölgesi'nde (Muğla, İzmir, Aydın, Denizli) Türkmen Yerleşimi ve Demografik Dağılım	Tarih
Mustafa Doğan	2019	3525 Numaralı Nüfus Defteri'ne göre Cihanbeyli Aşireti ve Tâbi Aşiretlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı	Tarih
Ersin Akdeniz	2016	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Devlet Aşiret İlişkisine Bir Örnek: Beritan Aşireti	Tarih
Naci Tikici	2010	XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aşiret - Devlet İlişkisi: Milli Aşireti Örneği	Tarih
Aysel Danacı	1998	Onsekizci ve Ondokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu ve Anadolu Aşiretleri	Tarih
Mustafa Koyuncu	2020	XVIII. yüzyılda Kilis ve çevresindeki aşiretler	Tarih
Narin Demir Erdemci	2019	Haydaranlu Aşiretine Dair H.1189-1249/M.1775-1833 Tarihli Osmanlı Arşiv Vesikalarının Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi	Tarih
Ahmet Uçmaz	2019	Miran Aşireti ve Mustafa Paşa	Tarih

DAVUT ŞAHBAZ

Fatma Çebiş	2019	Gaziantep'te Beydili Aşireti	Tarih
Hakan Emren	2018	Karahisar-ı Sahib Sancağı'na Bağlı Han- Barçın ve Sandıklı Kazalarındaki Aşiretlere Ait 1721 Numaralı Nüfus Defterinin Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu (H.1256/M.1840-1841)	Tarih
Mehmet Nuri Şanda	2017	Beydili Aşireti	Tarih
Firdevs Güneş	2015	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bedirhan Aşireti	Tarih
Kıbar Taş	2012	Tunceli (Dersim) Çevresindeki Aşiretler ve Sosyo-Kültürel Yapıları	Tarih
Birsen Şimşek	2012	Dünden Bugüne Kırıkkale ve Çevresinde Türkmen Aşiretleri	Tarih
Aslı Şahin	2008	Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı (1550 ve 1676 Tarihli Aşiret ve Avâız Defterlerine Göre)	Tarih
İlhami Pekgöz	2002	Kırıkkale il Coğrafyasındaki (XVI.-XVIII. Yüzyıllarda Dinek, Keskin ve Konur kazalarında) Aşiretler	Tarih
Murat Çelikdemir	1995	1574-1595 Tarih ve 667 Nolu Tapu tahrir Defterine Göre Rakka Sancağı ve Nahiyelerinde Yaşayan Aşiret ve Cemaatlerin Mukayeseli Tahlili	Tarih
Yakup Yılmaz	2012	Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Türkiye'deki Honamlı Yörükleri	Antropoloji, Sosyoloji
Ayşe Hilal Tuztaş	2005	Günümüzde Isparta'da Yaşayan Yörüklerin Siyasi ve Kültür Tarihleri	Tarih
Suat Dede	2011	Orta Anadolu'da Göçebelikten Yerleşik Hayata Geçiş: Rışvan Aşireti Örneği (1830-1932)	Sosyoloji
Celal Erdönmez	1995	Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyaseti ve Konargöçer Aşiretlerin Yerleştirilmesi: 1840-1876	Sosyoloji, Tarih
Selda Adiller	2011	Doğu Makedonya Alikoç Köyü'nde Evlilik ve Yörük Kadını	Antropoloji, Sosyoloji
Gizem Koçak	2006	Yerleşik ve Göçer Yörükler Arasındaki Yapısal Farklılıkların Karşılaştırılması: Sarıkeçililer Örneği	Sosyoloji
Mehmet Mustafa Doğan	1999	Kırıkhan-İslahiye Yöresi Yörüklerinde Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yapı	Sosyoloji
Cahit Gelekçi	1999	Kırıkkale'de Yaşayan Türkmenlerin Etno-Sosyal ve Ekonomik Yapısı: Pehlivanlı Aşireti Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma	Sosyoloji
Gültekin Uçar	2018	Bir Toplumsal Organizasyon Olarak aşiretlerin Modern Zamanlarda Çeşitlenen İşlevleri: Koçgiri Aşiretleri Örneği	Sosyoloji
Esra Yayla	2007	Aşiretlerde Sosyal Hayat(Ağrı Aşiretleri Örneği)	Antropoloji, Sosyoloji
Cahit Gelekçi	1999	Kırıkkale'de Yaşayan Türkmenlerin Etno-Sosyal ve Ekonomik Yapısı: Pehlivanlı Aşireti Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma	Sosyoloji
Eral Orhan	2004	Konya İli Çumra İlçesi Tarihi Yörük Dokumaları ve Günümüzdeki Uygulamaları	El Sanatları
Sinan Şiveroğlu	2013	Güney Ege Yörüklerinde Giysiler ve Tamamlayıcı Aksesuarlar: Milas Çomakdağ Bölgesi	Güzel Sanatlar

**MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER
ARAŞTIRMALARI**

Ebru Vural	2001	Konya İli, Doğanhisar İlçesi Karağa Kasabası Geleneksel Kadın Giysileri ve Özgün Tasarımlar Üzerine Bir Araştırma	Giyim Endüstrisi
Melis Baycan	2020	Balıkesir Balya yöresi Yörüklerinin Heybe ve Torba Dokumaları	El Sanatları
Songül Karagöl	2019	Yeşilovacık ve Büyükeceli (Mersin Silifke Gülnar) Sarıkeçili Yörüklerinde Çuvallar	El Sanatları
Erol Set	2016	Antalya Elmalı Yöresinde Tespit Edilen Yörük Dokumaları	El Sanatları
Hülya Avcı	2010	Antalya'nın Korkuteli İlçesinde Yaşayan Honamlı Yörüklerinde Görülen İşlemeler	El Sanatları
Sevinç Eren	1998	Anamas Yaylalarındaki Yörük Düz Dokumaların Çözümlemesine ilişkin Bir Yöntem Araştırması	El Sanatları
Mustafa Genç	2003	Silifke Türkmenlerinde Dokuma ve Boyama Özellikleri	El Sanatları
Kamil Güller	2004	Günümüzde Sarıgöl ve Çevresinde Görülen Havsız Dokumalardaki Motiflerin Aşiretlerle Bağlantıları	El Sanatları
Tunca Yüksel	2001	Ayin-i Şeriflerde Son Yörük Semaillerin Ezgisel ve Biçimsel Açından İncelenmesi	Müzik, Tarih
Turna Ezgi Toros	2018	Honamlı Yörüklerinde Boğaz Çalma Pratiği	Müzik
Şenay Kurtaran	2017	Müziğin Kollektif Düşünce Temsilindeki Yeri: Yörükler	Halk Bilimi (Folklor), Müzik
Zehra Yılmaz	2013	Yörüklerde Boğaz Çalmanın Anlamı ve Tekniklerinin Analizi	Müzik
Ferhat Erdem	2018	Dirmil Yörük Müzik Kültürü	Müzik
Sinan Ayyıldız	2013	Teke Yöresi Yörük Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çok Seslilik Özellikleri	Halk Bilimi (Folklor), Müzik
Bülent Yılmaz	2010	Ardahan Türkmenleri Müzik Geleneği	Müzik
Mehmet Evren Hacıoğlu	2009	Gaziantep Yöresi Türkmenleri Barak Ağzı Uzun Havalarının Müzikal Analizi	Müzik
Gülden Zeyrek	2009	Barak Türkmenleri	Halk Bilimi (Folklor), Tarih
Burcu Baysal	2019	Hayta Yörüklerinin Folkloru (Antalya İli Örneğinde)	Halk Bilimi (Folklor), Türk Dili ve Edebiyatı
Ayşe İncir	2011	Mersin Yörüklerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm İle İlgili İnanışların Mukayeseli Araştırması	Halk Bilimi (Folklor)
Firdevs Cin	2004	Ceyhan Yörüklerinde Halk Kültürü Araştırmaları	Halk Bilimi (Folklor)
Cafer Ersoy	2021	Konargöçer Folkloru: Mersin'de Yaşayan Tırtar Yörükleri Örneği	Halk Bilimi (Folklor)
Mustafa Deveci	2020	Hatay/Kırınkhan Yörüklerinde Halk Bilimi Unsurları	Halk Bilimi (Folklor)
Hayriye Nur Yüksel	2019	Sarıveliler Folklorü ve Yörükleri	Halk Bilimi (Folklor)
Esra Çam	2018	Yunt Dağı Yörük Masalları: Metin ve Bağlam Merkezli Bir İnceleme	Halk Bilimi (Folklor), Folklore, Türk Dili ve Edebiyatı

DAVUT ŞAHBAZ

Şeyma Kabataş Çetin	2017	Antalya ve Samsun'da Yaşayan Yörüklerin Geçiş Dönemleri Adet ve Uygulamaları	Halk Bilimi (Folklor), Türk Dili ve Edebiyatı
Hüseyin Aksoy	2012	Göçebelikten Yerleşikliğe Geçiş Sürecinde Sosyo-Kültürel Bağlamda Sarıkeçili Yörükleri	Halk Bilimi (Folklor)
Evrin Ulsan	2009	Kemalpaşa (İzmir) Yörükleri Halk Kültürünün Türkmenistan Halk Kültürü İle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma	Halk Bilimi (Folklor)
Şekure Şebnem Harmandar	2000	Ayvacık ve Ezine'de Yörük Folkloru ve Saha Çalışması	Halk Bilimi (Folklor), Türk Dili ve Edebiyatı
Ali Göçer	1999	Aladağ (Karaevli, Karakoyunlu, Horzum, Müsürler, Honamlı, Karakeçili, Sarıkeçili, Keşefli...) Yörüklerinin Dil, Folklor ve Halk Edebiyatı	Halk Bilimi (Folklor)
Ali Doğaner	2006	Osmaniye Yöresinde Yaşayan Ulaşlı Türkmenlerinin Geçiş Törenleri	Halk Bilimi (Folklor), Türk Dili ve Edebiyatı
Fatih İyiyol	2003	Sakarya Türkmenleri (Manavları)'nde inanışlar, (Tavuklar köyü ve Büyük Esence köyü örneği)	Halk Bilimi (Folklor)
Fatma Gülay Mirzaoğlu	1994	Çukurova'da Yaşayan Cerit Türkmenleri'nde Halk Hikayeciliği ve Halk Hikayeleri	Halk Bilimi (Folklor)
Şadan Güvenir	1986	Tekeli Aşireti ve Karaevli Aşiretinin Halkbilim Araştırması	Halk Bilimi (Folklor)
Özlem Andaç Şahin	2006	Gaziantep'te Yaşayan Barak Türkmenleri'nin İnanç, Adet ve Geleneklerinin Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi	Felsefe
Hüseyin Topkaraoğlu	2001	Serik ve Çevresinde Yaşayan Yörüklerde, Adet ve İnanışlar	Din
Gürkan Çil	2016	Kazdağı Tahtacı Türkmenleri'nde evlilik ve musahiplik kurumu	Din, Sosyoloji
Aslı Büyükokutan	2005	Muğla Yöresi Alevi Türkmenlerinin Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri Üzerine Bir Araştırma	Din, Türk Dili ve Edebiyatı
Arzu Meriç	2004	Kandıra Türkmen Köylerinde İnanışlar	Halk Bilimi (Folklor)
Erdal Yıldırım	2003	Çemişgezek ve Pertek Yörelerinde Yaşayan Şavak Türkmenleri'nde Dini ve Sosyal Hayat	Din, Sosyoloji
İbrahim Bayrak	2019	Pazarcık ve Yöresi Aşiretlerinde Dini İnanç ve Sosyal Hayat: Sinemili ve Atmalı Aşireti Örneği	
İnan Beler	2018	Koçgiri Aşireti'nde Ölülere Anma Ritüelleri	Halk Bilimi (Folklor)
Mustafa Güler	2019	Ortadoğu jeopolitiğinde Aşiret Yapıları (Milli Aşiretleri Konfederasyonu Örneği)	Siyasal Bilimler, Sosyoloji, Tarih
Ahmet Aydoğmuş	2018	Değişen Sosyo-Ekonomik Koşullarda Yörükler (Manavgat Örneği)	Coğrafya
Kiraz Sargın	2019	Kültürel Coğrafya Açısından Karahacılı Yörükleri: Serik Örneği	Coğrafya
Necdet Yetim	2016	Beritan Aşireti'nin Konargöçer Yaylacılık Faaliyetleri	Coğrafya
Izet İbrahimsojlu	2018	Makedonya Kızılalma-Karaman Yörükleri Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük)	Türk Dili ve Edebiyatı

**MİLLİ VE TOPLUMCU TARİH ANLAYIŞI EKSENİNDE TÜRKİYE'DE KONARGÖÇER
ARAŞTIRMALARI**

Göksel Sert	2015	Eskişehir ili Yörük Ağızları	Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı
Mustafa Çeker	2015	Çumra Havalisi Yörükleri Ağzı	Dilbilim
Halil İbrahim Özden	2014	Arpaçbahşiş Kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Yörükleri Ağzı	Türk Dili ve Edebiyatı
İsmail Teoman Güneş	2009	Savaştepe Yöresi Yörük Ağızlarının İncelenmesi ve Türkçe'nin Gelişip Zenginleşmesine Katkıları	Eğitim ve Öğretim
Ahmet Akçataş	1996	Çay Yörük Ağzı	Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı
Burak Sözer	2017	Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)	Dilbilim
Nurdan Kılınç	2010	Antalya Yöresi Yörük Fıkraları Üzerine Bir Araştırma	Türk Dili ve Edebiyatı
Hale Bozalan	2008	Bergama Merkez İlçe ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemesi	Türk Dili ve Edebiyatı
Serpil Kandemir	2006	Manyas Türkmen ağzı	Türk Dili ve Edebiyatı
Ünal Demirezen	1995	Yozgat ili Kadışehri ve Yöresi Türkmen Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)	Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı
Canan İleri	1993	Eskişehir Türkmen Ağızları: Fonetik Morfolojik İnceleme-Metinler-Sözlük (2 cilt)	Türk Dili ve Edebiyatı
Nurcan Bektarım	2020	Mersin'de Yaşayan Yerleşik ve Konargöçer Yörüklerin Mutfak Kültürü Üzerine Bir Araştırma	Turizm
Hasan Ersavaş	2018	20. Yüzyıldan Günümüze Kadar Orta Toroslarda Yaşayan Yörüklerin Yemek Kültürü ve Mutfak Yapısı	Sosyoloji
Nermin Erkoyuncu	2006	Konya İli Çumra ve Karapınar İlçelerinde Türkmen Yemekleri ve Yemek Kültürü Üzerine Bir Araştırma	Ev Ekonomisi
Besime Erol	2017	Sosyolojik Bir Olgu Olarak Yörük (Türkmen) Kültürü ve Çağdaş Türk Resim Sanatına Yansıması	Güzel Sanatlar
Burcu Arıcı	2004	Geleneksel Yörük Kadını Takı ve Başlıkları Çıkışlı Resimler	Güzel Sanatlar
Burcu Arıcı	1996	Yörükler	Güzel Sanatlar
Sevil Babur Bayındır	2005	Türkmen Takı Kültürü	Güzel Sanatlar
Ayşe Özge Ağça	2019	Tasarım Bağlamında Endüstriyel ve Teknolojik Gelişmelerin Konargöçer Yaşam Tarzına ve Maddi Kültürüne Etkileri ~ Mersin Yörükleri Örnekleme	Endüstri Ürünleri
Elvan Kumtepe	2016	Yörüklerde Mekân Kavramının Sürdürülebilir Kriterler Açısından Değerlendirilmesi: Isparta örneği	Mimarlık
Gülistan Yener	2015	Kültürel Peyzaj Değeri Açısından Yörük Kültürünün İrdelenmesi	Peyzaj Mimarlığı
Işın Soysal	2010	Antalya'daki Yörüklerin Yerel Siyasetteki Yeri ve Önemi	Kamu Yönetimi